

Uitgangspunten voor de begroting 2025 van de werkmaatschappij 8KTD en de gemeenten Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel

Samenvatting

Jaarlijks worden aan de organisatie(s) de planningsschema's en de daarbij behorende uitgangspunten voor de opstelling van onder meer de nieuwe programmabegroting(en) en de jaarrekening(en) beschikbaar gesteld. Het dagelijks bestuur (colleges en DB) stelt deze uitgangspunten en planningsschema's vast. Voor de organisatie(s) is dit het startpunt om de invulling van het financiële instrumentarium voor de volgende cyclus vorm te geven. Definitieve vaststelling van de programmabegroting en de jaarrekening vindt uiteraard plaats in de raad en AB.

Het proces om te komen tot de begroting 2025 verschilt deze keer ten opzichte van de voorgaande jaren als gevolg van het besluit tot ontvlechting van de werkmaatschappij 8KTD. Het uitgangspunt is om op 1 januari 2025 te starten met de nieuw opgebouwde gemeentelijke organisaties met hierin verwerkt de ontvlochten werkmaatschappij.

Om voor dit proces tot een goede afronding te komen, is het **noodzakelijk om ook voor 2025 een volledige begroting voor de werkmaatschappij op te stellen**. Hiermee creëren we een duidelijk financieel uitgangspunt en onderbouwing voor het invlechten van de werkmaatschappij in de begrotingen van beide gemeenten.

Op het moment dat op 7 november 2024 de begrotingen van de beide gemeenten worden vastgesteld, wordt tegelijkertijd op basis van een begrotingswijziging voor de werkmaatschappij de overheveling van de ontvlochten onderdelen van de werkmaatschappij naar de beide gemeenten geëffectueerd.

Ook het Kadernota proces zal dit jaar anders zijn dan vorig jaar. Mede vanwege de druk op de organisaties in verband met de ontvlechting van de werkmaatschappij en daarnaast het sombere financiële perspectief vanaf 2026 stellen we voor om dit jaar **geen Kadernota** samen te stellen. Hiervoor is een aantal redenen:

- In dit overgangsjaar van werkmaatschappij naar de nieuw opgebouwde gemeentelijke organisaties is het niet wenselijk om nieuw beleid op te starten
- In de raadsvergadering(en) van mei ligt voor besluitvorming de koersvertaling (het inrichtingsplan voor de nieuwe organisaties) voor, waarin een belangrijk deel van de financiële kaderstelling (personeel) voor 2025 e.v. al wordt vastgesteld
- In 2024 komen door het proces van ontvlechting en opbouw de lopende werkzaamheden onder druk te staan

In de voorbereiding op de begroting 2025 wordt in plaats van de Kadernota een Kaderbrief samengesteld. Deze Kaderbrief wordt in de raad/raden van 11 juli 2024 opiniërend behandeld en betreft in hoofdlijnen:

- Vertaling contouren koersbepaling en koersvertaling en overige (structurele) effecten van ontvlechting en opbouw
- Actualiseren van bestaand beleid (loon, prijs en hoeveelheidsontwikkelingen)
- (Her)prioritering van nieuw beleid in begroting 2024-2027
- Actualisering inzet incidentele middelen 2024 en 2025 cluster Organisatie en ontwikkeling
- Doorvertaling van Rijksbeleid; "knaken en dus taken"
- Vertaling uitvoeringsprogramma / college programma's op basis van prioriteitstelling
- Vertaling van meicirculaire 2024
- Ontwikkeling begrotingssaldo 2025-2028

Om de raad/raden goed mee te nemen in het proces van totstandkoming van de begroting 2025-2028 willen we dit in de informatiecarroussel en het iepen poadium van 15 februari 2024 nader toelichten.

Hierbij maken we onder meer de relatie tussen de begroting van de werkmaatschappij, de koersbepaling en koersvertaling van de nieuwe organisaties en de actualisering van de huidige begrotingen van de gemeenten inzichtelijk.

In de Kaderbrief komen uiteindelijk de (financiële) effecten van de geactualiseerde begroting van de werkmaatschappij, van de koersbepaling en koersvertalingen en van de geactualiseerde begroting van de gemeente(n) samen in een schets van de ontwikkeling van het begrotingssaldo 2025-2028. Deze Kaderbrief wordt in een gezamenlijke informatiemarkt op 4 juli 2024 toegelicht.

In voorbereiding op de behandeling van de begroting 2025-2028 in de raad/raden van 7 november 2024 willen we de reeds ingeplande begrotingsmarkt op 24 oktober 2024 voor de beide raden afzonderlijk gebruiken voor een informatiecarroussel en iepen podium.

De behandeling van deze uitgangspunten heeft plaatsgevonden in de colleges en het DB van 16 januari 2024.

Nadere toelichting

Inleiding

Voor het maken van een begroting is het belangrijk om uitspraken te doen over een aantal uitgangspunten. Deze uitgangspunten worden in dit voorstel genoemd.

Voor zowel de werkmaatschappij als voor de beide dragende organisaties willen we zoveel mogelijk dezelfde uitgangspunten aanhouden. Daar waar dit niet passend is, is dit bij het betreffende uitgangspunt weergegeven.

Werkmaatschappij

De begroting 2024 van de werkmaatschappij is in juni 2023 vastgesteld in het AB. Daarna zijn er in november nog begrotingswijzigingen in de begroting van de WM8KTD doorgevoerd bij de behandeling en vaststelling van de begroting 2024-2027 van de gemeenten. Samen met de primitieve begroting vormt dit de basis voor de begroting 2025-2028.

Om voor het proces van ontvlechting tot een goede afronding te komen, is het noodzakelijk om voor het jaar 2025 een volledige begroting voor de werkmaatschappij op te stellen. Hiermee creëren we een duidelijk financieel uitgangspunt en onderbouwing voor het invlechten van de werkmaatschappij in de begrotingen van beide gemeenten.

Op het moment dat op 7 november 2024 de begrotingen van de beide gemeenten worden vastgesteld, wordt tegelijkertijd op basis van een begrotingswijziging voor de werkmaatschappij de overheveling van de ontvlochten onderdelen van de werkmaatschappij naar de beide gemeenten geëffectueerd.

Uiterlijk 1 februari 2024 zendt het Dagelijks Bestuur van de werkmaatschappij 8KTD de uitgangspunten voor het opstellen van de begroting 2025 en een overzicht van de voor het dan komende jaar te hanteren kosten van bedrijfsvoering aan de beide gemeenten. De werkmaatschappij 8KTD baseert de ontwerpbegroting op deze uitgangspunten. De te hanteren uitgangspunten voor de werkmaatschappij zijn grotendeels gelijk aan die van de dragende organisaties en zijn hieronder vermeld.

De uitgangspunten worden op de LIS /LIST van de beide raden geplaatst.

De begroting 2025 van de WM8KTD bevat geen nieuw beleid, maar vormt de geactualiseerde basis voor het ontvlechttings- en invlechttingsproces.

Uitgangspunten begroting 2025-2028 van de WM8KTD:

- Basis is begroting 2024-2027 van de WM8KTD
- Meerjarige effecten begrotingswijzigingen voor de WM8KTD van 2 november 2023
- (Eventuele) structurele effecten uit jaarrekening 2023 van de WM8KTD
- Geactualiseerde personeelsbegroting op basis van vastgestelde formatie en uitgangspunten voor loonontwikkeling (zie hieronder).
- Overige budgetten geactualiseerd op basis van uitgangspunten voor prijsontwikkeling en eventuele ontwikkelingen uit jaarrekening 2023 WM8KTD

Dragende organisaties

Voor de begrotingen van de dragende organisaties wordt net als voorgaande jaren de periode tot en met juli gebruikt als ambtelijke voorbereiding op de begroting.

Mede vanwege de druk op de organisaties in verband met de ontvlechting van de werkmaatschappij en daarnaast het sombere financiële perspectief vanaf 2026 stellen we voor om dit jaar **geen Kadernota** samen te stellen.

In de voorbereiding op de begroting 2025 wordt in plaats van de Kadernota een Kaderbrief samengesteld. Deze Kaderbrief wordt in de raad/raden van 11 juli 2024 opiniërend behandeld en betreft in hoofdlijnen:

- Vertaling contouren koersbepaling en koersvertaling en overige (structurele) effecten van de ontvlechting en opbouw
- Actualiseren van bestaand beleid (loon, prijs en hoeveelheidsontwikkelingen)
- (Her)prioritering van nieuw beleid in begroting 2024-2027
- Actualisering inzet incidentele middelen 2024 en 2025 cluster Organisatie en ontwikkeling
- Doorvertaling van Rijksbeleid; “knaken en dus taken”
- Vertaling uitvoeringsprogramma / college programma’s op basis van prioriteitstelling
- Vertaling van mei en septembercirculaire 2024
- Ontwikkeling begrotingssaldo 2025-2028

Naast de opbouw van de nieuwe organisatie per gemeente speelt voor de begroting uiteraard de financiële afwikkeling van de werkmaatschappij 8KTD. We gaan er op dit moment vanuit dat de effecten van het liquidatieplan in het derde kwartaal bekend zijn en als begrotingswijziging voor de werkmaatschappij kunnen worden meegenomen bij de besluitvorming van de begrotingen van de gemeenten in de raad van 7 november 2024. Hierbij is dan het liquidatieplan van de werkmaatschappij financieel vertaald in de begroting 2025-2028 van de beide gemeenten.

Voor het actualiseren van bestaand beleid voor de begroting 2025-2028 is een aantal specifieke uitgangspunten nodig. De te hanteren uitgangspunten zijn hieronder vermeld. Voor het overige traject verwijzen wij naar het planningsschema van de dragende organisaties.

Uitgangspunten Werkmaatschappij en dragende organisaties

In de organisatie is als voorverkenning op de Kaderbrief en begroting 2025-2028 binnen de clusters gevraagd met welke loon- en prijsontwikkelingen we rekening zullen moeten houden. Het lastige is dat nog niet alle clusters een goed beeld kunnen geven van de te verwachten ontwikkelingen. En dat is logisch omdat vaak vanaf deze periode van het jaar de verwachte prijsontwikkelingen voor 2024 bekend worden gemaakt.

Het voorstel is om voorlopig uit te gaan van onderstaande uitgangspunten:

- Loonontwikkeling WM8KTD en gemeenten; 2,67% voor 2024 en 6,5% voor 2025
- Budget inhuur bij ziekte; ongewijzigd t.o.v. begroting 2024
- Prijsontwikkelingen ICT WM8KTD; 3% voor 2025
- Overige prijsontwikkelingen; per budget onderbouwd en marktconform
- Nieuwe knaken voor taken per taak onderbouwd

Hieronder is een nadere toelichting opgenomen hoe we hiertoe gekomen zijn.

- **Loonontwikkeling WM8KTD en gemeenten**

De loonontwikkeling wordt gebaseerd op de nieuwe (nog definitief af te sluiten) CAO per 1 januari 2024. In deze CAO wordt uitgegaan van een verhoging per 1 januari 2024 met 4,75% en een verhoging per 1 oktober 2024 met 1,25%. Omgerekend voor 2024 betekent dit een verhoging van 5,17% en voor 2025 een verhoging van 6%. De looptijd van de nieuwe CAO is van 1 januari 2024 tot en met 31 maart 2025.

Wat betekent dit voor de begroting 2024 en 2025.

Begroting 2024

In de begroting 2024 was rekening gehouden met een verhoging van de lonen met 2,5%. Voor 2024 betekent dit dat er nog rekening moet worden gehouden met een extra loonontwikkeling van 2,67% (5,17%/-2,5%). Deze ontwikkeling nemen we mee in de eerstvolgende begrotingswijzigingen na definitieve vaststelling van de CAO (naar alle waarschijnlijkheid de begrotingswijzigingen van april)

Het financieel effect hiervan voor Achtkarspelen bedraagt indicatief voor de eigen organisatie € 190.000 en voor de WM8KTD indicatief € 515.000. (WM8KTD in totaal € 1.144.000). Aan de gemeente Achtkarspelen zal worden gevraagd om de bijdrage aan de WM8KTD met € 515.000 te verhogen. In totaal is dus een bedrag van € 705.000 nodig. Dit bedrag wordt ten laste van de gereserveerde middelen voor lonen en prijzen gebracht.

Het financieel effect hiervan voor Tytsjerksteradiel bedraagt indicatief voor de eigen organisatie € 214.000 en voor de WM8KTD indicatief € 629.000. (WM8KTD in totaal € 1.144.000). Aan de gemeente Tytsjerksteradiel zal worden gevraagd om de bijdrage aan de WM8KTD met € 626.000 per gemeente te verhogen. In totaal is dus een bedrag van € 843.000 nodig. Dit bedrag wordt ten laste van de behoedzaamheidsbuffer gebracht.

Begroting 2025

Voor 2025 zal voor de periode 1 april tot en met 31 december nog een loonontwikkeling voor de nieuw af te sluiten CAO per 1 april 2025 moeten worden meegenomen. Wij gaan hierbij uit van een loonontwikkeling voor 2025 van 3% extra.

Rekening houdend met de ontwikkeling van de CAO 2024 en wat we al meegenomen hadden in de begroting 2024-2027 betekent dit voor de begroting 2025 een loonontwikkeling van 6,5% (6%+3%/-2,5) ten opzichte van het huidige perspectief.

Het financieel effect hiervan voor Achtkarspelen bedraagt indicatief voor de eigen organisatie € 451.000 en voor de WM8KTD indicatief € 1.236.000. (WM8KTD in totaal € 2.604.000). Bij het liquidatieplan zal het bedrag voor de bijdrage aan de WM8KTD onderdeel uitmaken van de verdeling over beide gemeenten. Voor Achtkarspelen betekent dit een financiële belasting van het perspectief van € 1.687.000. Dit bedrag wordt voor zover mogelijk ten laste van de gereserveerde middelen voor lonen en prijzen gebracht.

Het financieel effect hiervan voor Tytsjerksteradiel bedraagt indicatief voor de eigen organisatie € 509.000 en voor de WM8KTD indicatief € 1.368.000. (WM8KTD in totaal € 2.604.000). Bij het liquidatieplan zal het bedrag voor de bijdrage aan de WM8KTD onderdeel uitmaken van de verdeling over beide gemeenten. Voor Tytsjerksteradiel betekent dit een financiële belasting van het perspectief van € 1.877.000. Dit bedrag wordt voor zover mogelijk ten laste van de behoedzaamheidsbuffer gebracht.

- **Budget voor inhuur bij ziekte**

Voor inhuur bij ziekte is in de begroting 2024-2027 een verhoging van 10% van het budget doorgevoerd. Voor de WM8KTD en gemeenten betekent dit een budget van € 1.250.000. Voor de begroting 2025-2028 is dit ongewijzigd.

- **Prijsontwikkelingen ICT WM8KTD**

Voor de begroting 2024 was al een prijsontwikkeling van 5% meegenomen. De verwachting voor 2024 is een prijsstijging van 6%. Deze stijging van 1% voor 2024 kunnen we opvangen uit de stelpost loon en prijsstijgingen die in de begroting van de werkmaatschappij van 2024-2027 is meegenomen.

Voor 2025 gaan we uit van een voorlopige prijsstijging van 3%.

- **Overige prijsontwikkelingen; per budget onderbouwd en marktconform**

Voor de overige prijsontwikkelingen is het zondermeer ophogen van de huidige budgetten met een percentage niet gewenst. Het is beter om hier op basis van de analyse van de jaarrekening 2023 te kijken naar zowel het benodigd budget en de actuele prijsontwikkelingen.

We zien daarom voor de begroting 2025 graag per budget onderbouwd en marktconform een vraag om prijscompensatie tegemoet.

Denk hierbij bijvoorbeeld aan investeringsbudgetten voor onderwijs, wegen riolering en MFC's.

Dat wil zeggen dat we de bedragen, die we voor loon en prijsontwikkelingen ontvangen vanuit het Rijk via de circulaires centraal reserveren binnen de begroting (8K; overige baten en lasten; TD: Behoedzaamheidsbuffer). Vervolgens kan vanuit de organisatie een beroep op deze middelen worden gedaan mits voldoende onderbouwd. De middelen worden dan vanuit deze reservering overgeheveld naar het desbetreffende programma en taakveld.

- **Nieuwe knaken voor taken per taak onderbouwd**

Indien we vanuit het Rijk voor nieuwe taken geld beschikbaar krijgen gesteld, dan zien we in de voorbereiding van de voorstellen hiertoe graag een uitgewerkt plan met bijbehorende benodigde middelen. Dit uitgewerkt plan wordt voorgelegd aan het college en vervolgens voor aanpassing van de begroting voorgelegd aan de raad.

In welke mate we bij de meicirculaire 2024 worden gecompenseerd voor deze ontwikkelingen valt nu nog niet te zeggen. We komen hier in het kader van het begrotingsproces 2025-2028 bij u op terug.

Subsidies:

Bij een aantal meerjarige subsidies is sprake van budgetovereenkomsten, waarin afspraken zijn gemaakt over indexering van de subsidie. Voor de begroting 2025 gaan wij uit van de afspraken zoals vastgelegd in deze budgetovereenkomsten en zullen de aanvragen van de gesubsidieerde instellingen hierop beoordelen.

Op basis van de bestaande subsidieverleningen zal in voorbereiding op de begroting in beeld worden gebracht welke eventuele consequenties hier voor de loon en prijsontwikkelingen uit voortvloeien.

Verbonden partijen:

Voor de begroting 2025 zien we op basis van de conceptbegrotingen van de verschillende verbonden partijen een nadere onderbouwing vanuit onze organisatie tegemoet, waarin de effecten voor zowel bestaand beleid als nieuw beleid voortvloeiend uit deze begrotingen in beeld wordt gebracht.

Belastingen en tarieven:

Voor de belastingen en tarieven hanteren we voorlopig de prijsontwikkeling voor 2025 van de septembercirculaire 2023. Deze is 2% voor 2025. Definitieve bepaling van de tarieven vindt plaats bij vaststelling van de begroting 2025-2028.

Bouwgronden:

Voor de prijzen van de bouwgronden sluiten we aan op de bestaande afspraken en daarnaast op het nieuwe prijsbeleid zoals geformuleerd in de nieuwe nota grondbeleid.

Huren en pachten:

Daar waar dit wettelijk mogelijk is, wordt rekening gehouden met een verhoging van de huren en pachten van 2%. Dit sluit eveneens aan de bij de septembercirculaire 2023.

Rentepercentages

Bij de wijzigingen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en de invoering van de Vennootschapsbelasting (VPB) voor de lagere overheden is de toerekening van rente een belangrijk aandachtspunt. Eén van de belangrijkste wijzigingen is dat we niet meer met een gekozen omslagrentepercentage mogen rekenen, maar dat het te hanteren rentepercentage moet worden berekend conform een voorgeschreven model.

Dit betekent dat voor de drie organisaties een afzonderlijke berekening wordt gemaakt. Belangrijke input als basis voor deze berekening zijn de rekeningcijfers 2022 en de daarop gebaseerde prognose voor de begroting 2024. Op dit moment kunnen we dus nog geen definitief omslagrente percentage voor de begroting 2025 noemen. Dit is later in het voorjaar bekend en kan bijvoorbeeld worden meegenomen in de kaderbrieven.

Op basis van de huidige verwachtingen gaan we voor Achtkarspelen uit van een omslagpercentage van 0,5% (begroting 2024 = 0,5%) en voor Tytsjerksteradiel van 1,25% (begroting 2024 = 1,25%)

Vervangingsinvesteringen: Actualisatie op basis van nut en noodzaak en marktconforme prijzen

In de begroting is bij veel investeringen rekening gehouden met het feit dat aan het einde van de afschrijvingsperiode vervanging van de investering plaats moet vinden. Uiteraard bekijken we ieder jaar of de vervangingsinvesteringen die voor de komende vier jaar staan genoteerd wel daadwerkelijk vervangen moeten worden. Sommige investeringen zijn soms nog in prima staat, waardoor vervanging wel met één of meerdere jaren kan worden uitgesteld. Verder bekijken we of het bedrag van de oorspronkelijke investering nog toereikend is om datgene het komend jaar te vervangen. Als uitgangspunt hanteren we dan ook dat de vervangingsinvesteringen jaarlijks worden geactualiseerd op basis van nut en noodzaak en op basis van marktconforme prijzen.

Het financieel risico van diverse bovenmatige prijsontwikkelingen met betrekking tot investeringen is nog niet meegenomen in de bedragen voor vervangingsinvesteringen.

Planning schema's

In de bijlage is voor de diverse instrumenten van zowel de werkmaatschappij als de dragende organisaties de planning P&C-cyclus voor het jaar 2023 opgenomen met daarin de belangrijkste organisatorische en bestuurlijke momenten. Voor de organisatie wordt nog per product gewerkt aan een meer gedetailleerde planning, waarin vooral de planning van de diverse bijeenkomsten en de interne deadlines inclusief de daarbij behorende oplevering van stukken wordt vermeld.

De behandeldata in raden en AB voor de verschillende P&C-instrumenten zijn hieronder weergegeven.

Werkmaatschappij 8KTD:

- Begroting 2025-2028 (AB 18 juni 2024)
- Jaarrekening en jaarverslag 2023 (AB 18 juni 2024)
- Begrotingswijzigingen (18 april; 20 juni; 17 oktober en 19 december 2024)

Dragende organisatie 8K:

- Programmabegroting 2025-2028 (raad 7 november 2024)
- Jaarrekening en jaarverslag 2023 (raad 11 juli 2024)
- Kaderbrief (raad 11 juli 2024)
- Begrotingswijzigingen 2024 (raden 18 april; 20 juni; 17 oktober en 19 december 2024)

Dragende organisatie TD:

- Programmabegroting 2025-2028 (raad 7 november 2024)
- Jaarrekening en jaarverslag 2023 (raad 11 juli 2024)
- Kaderbrief (raad 11 juli 2024)
- Begrotingswijzigingen 2024 (raden 18 april; 20 juni; 17 oktober en 19 december 2024)